

УДК 330.111.4 : 378

JEL I 25; O 15

DOI: 10.31471/2409-0948-2020-2(22)-128-138

Кінаш Ірина Петрівна
доктор економічних наук, професор
професор кафедри менеджменту і адміністрування
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: irinakinash@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5391-6560>

Куценко Віра Іванівна
доктор економічних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України
головний науковий співробітник відділу природно-техногенної та екологічної
безпеки
Державна установа «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульв. Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: kutsenkovira@gmail.com
ORCID ID: 000-0003-3102-0744

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВПЛИВУ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Анотація. В статті зазначено, що останнім часом, з одного боку, зростає роль освіти у забезпеченні сталого розвитку, а з іншого – спостерігається падіння престижу освіти, не дивлячись на те, що в країні, як і в світі в цілому, формується економіка знань. З останнім пов'язані трансформаційні зміни не лише в економіці, суспільстві, а й в самій освіті. Представлене у статті дослідження цього питання спрямовано на забезпечення прискорення трансформаційних процесів в освітній сфері.

При цьому особлива увага приділена посиленню взаємодії закладів освіти і бізнесу, системи освіти та роботодавців, підвищенню якості освіти, вдосконаленню її змісту. В основі останнього мають бути покладені: гуманізація, гуманітаризація, фундаменталізація, технологізація, інформатизація, неперервність освіти та її ефективність.

Підкреслюється, що пріоритетна роль у досягненні якісних змін внаслідок трансформаційних процесів в освітній сфері належить активному впровадженню у навчально-виховний процес досягнень науково-технічного прогресу, що, в свою чергу, потребує певних змін роботи закладу освіти, зокрема щодо застосування сучасних педагогічних технологій навчання, теоретичних знань та відповідних методологій.

Зазначається, що трансформація освіти має бути спрямована на забезпечення випереджаючого розвитку її потенціалу на інноваційній основі. Наводяться шляхи досягнення цього, у числі яких: пошук нових форм і організаційних структур освіти; виявлення причин негативних явищ у розвитку освіти (як – хронічне недофінансування), подолання такого негативного явища як надання неякісних освітніх послуг; прискорення формування в Україні навчально-науково-інноваційних комплексів, діяльність яких має суттєвий вплив на становлення нового швидко змінюваного ринку освітніх послуг, на активне впровадження у сферу виробництва товарів і послуг інноваційних технологій.

Подається обґрунтування того, що в подальшому трансформація освітнього чинника, сприяючого забезпеченню сталого розвитку має бути націлена на досягнення

мети підготовки фахівців, які можуть здійснювати успішне розв'язання різних проблем освітньої галузі, вміло використовувати свої знання та прагнути до постійного освоєння нових технологій, досягнення європейських стандартів щодо якості знань тощо.

Ключові слова: концепція, трансформація, освітня сфера, інновація, модернізація парадигма освіти, соціально-економічний розвиток, культура фахівця.

Kinash Iryna Petrivna
Doctor of Economics, professor
Professor of the Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Karpatska St. 15, Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine
e-mail: irinakinash@gmail.com

Kutsenko Vira Ivanivna
Doctor of Economic Sciences, professor,
Honored Scientist of Ukraine
Chief Researcher of Department of Natural-Technogenic and Environmental Safety
Public Institution «Institute of Environmental Economics
and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine»
blvd. Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine
e-mail: kutsenkovira@gmail.com

**TRANSFORMATION OF THE IMPACT OF EDUCATION ON THE
FORMATION OF A CULTURE OF PROFESSIONALS AND SUSTAINABLE
DEVELOPMENT**

Abstract. The article indicates that recently, on the one hand, the role played by education in ensuring sustainable development has been increasing, and on the other hand, there has been a decline in its prestige, despite the fact that in the country, as in the world as a whole, the knowledge economy is being formed. This is associated with transformational changes not only in the economy, society, but also in education itself. The study of this issue presented in the article is aimed at ensuring the acceleration of transformation processes in education.

At the same time, special attention is paid to the problems of strengthening the interaction between educational institutions and business, education system and employers, improving the quality of education, improving its content. The latter should be based on: humanization, humanitarization, fundamentalization, technologization, informatization, continuity of education and its effectiveness.

It is emphasized that the priority role in achieving qualitative changes as a result of transformational processes in the educational sphere belongs to the active implementation of scientific and technological progress in the educational process, which, in turn, requires certain changes in the work of an educational institution, in particular in terms of the use of modern pedagogical technologies, training, as well as theoretical knowledge, appropriate methodology.

It is noted that the transformation of education should be aimed at ensuring the advanced development of its potential on an innovative basis. The ways of achieving this are given, including: the search for new forms and organizational structures of education; identifying the causes of negative phenomena in the development of education (such as chronic underfunding), overcoming such negative phenomena as the provision of low-quality educational services; accelerating the formation of educational, scientific and innovative complexes in Ukraine, the activities of which have a significant impact on the formation of a new rapidly changing market of educational services, on the active introduction of innovative technologies in the production of goods and services.

The substantiation is given that in the future the transformation of the educational factor contributing to sustainable development should be aimed at achieving the goal of training specialists who are ready to successfully solve various educational problems, skillfully use their knowledge and constantly master new technologies, and achieve European quality standards knowledge and the like.

Key words: concept, transformation, educational sphere, innovation, modernization, paradigm of education, socio-economic development, specialist culture.

Ніколи не втрачай терпіння – це останній ключ, який відчиняє двері.
Антуан де Сент-Екзюпері

Вступ. Наразі стратегічна доктрина прогресу розвинених країн опирається на концепцію розвитку людського потенціалу. Сприяє цьому система освіти. Україна, за даними щорічної доповіді ООН «Реальне багатство народів: шляхи людського розвитку», посідає досить високе місце за Індексом розвитку людини саме завдяки такому показнику як доступність до освіти (17 місце). Середня тривалість навчання в нашій країні перевищує 11 років. Для порівняння зазначимо, що найвище значення цього показника є у Норвегії – 12,6 років [1; 2].

Економіка останнім часом усе більше набуває соціальних характеристик, формується економіка знань. Остання надає кожному індивіду роль основного суб'єкта господарювання, який втілює в собі неймовірні можливості, невичерпний розумовий потенціал, глибокі моральні та культурні цінності.

З розвитком економіки знань відбуваються суттєві трансформаційні зміни не лише в економіці та суспільстві, а й в освітній сфері. Економіка знань сприяє тому, що людина, суспільство стають активними учасниками здійснюваних трансформацій. Водночас вони мають можливість скористатися результатами цих трансформацій. Саме з розвитком економіки знань у країні відбувається, як правило, технологічний прорив, що суттєво впливає на життєдіяльність сучасного суспільства. Необхідним компонентом прогресу виступає й культура майбутніх фахівців, яка впливає на їх трудову поведінку, що в свою чергу обумовлює ефективність діяльності суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Активний пошук розв'язання проблем модернізації освіти здійснювали у своїх працях багато науковців, зокрема: Алексюк А., Андрушківа Б., Андрущенко В., Бондаря В., Захарченка М., Киричука О., Кона І., Королькова А., Кременя В., Паламарчука В., Пастовенського О., Пригожина А., Роджерса Е., Сазонова В., Хайдеггера М., Шелера М. Та ін. Багаточисельні праці доводять необхідність трансформації освітньої системи у зв'язку зі змінами її концепції та пріоритетності забезпечення сталого розвитку суспільства.

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, дослідження, що стосуються трансформації впливу освіти на формування культури фахівців та сталий розвиток мають вибіркового характеру, що обумовило актуальність дослідження.

Метою статті є обґрунтування необхідності впровадження нових засад освіти в процесі її трансформації, які сприяли б як формуванню культури фахівців, так і сталому розвитку України.

Висвітлення основного матеріалу. Освіта, як відомо, виконує багато функцій, у числі яких:

- особистісно- та культуруотворюючу, що полягає у формуванні особистості, у вихованні громадян і патріотів України, орієнтованих на пріоритет національних цінностей при поважанні цінностей інших культур. Ця функція передбачає необхідність поєднання інтересів особистості з інтересами суспільства, держави, інших людей;

- професійну, важливим завданням якої є формування кадрового потенціалу з урахуванням майбутньої економіки, її структурними, технологічними, соціальними та

іншими новаціями. Освітня система має не лише відповідати економічно заданого стандарту, але й задовольняти зростаючі інтелектуальні потреби;

- науково-технічну, у відповідності з реалізацією якої відбувається зростання розвитку науки і техніки, що обумовлено зростанням кількості кваліфікованих працівників, збільшення числа наукових розробок, здійснюваних у закладах освіти;
- амортизаційну, що забезпечують зниження рівня безробіття серед молоді;
- підвищення та збереження освітньо-наукового та інтелектуального потенціалу в цілому.

Статистика свідчить, що зростання останнього позитивно впливає практично на всі показники життя країни. Разом із тим, слід зазначити, що наразі розвиток освіти - головного чинника успішного функціонування продуктивних сил, на жаль, не забезпечує навіть мінімально необхідний рівень добробуту основної частини громадян України. Спостерігається відставання пропозиції освітніх послуг від потреб ринку праці, недостатньо узгодженими є сфера праці та освіти з точки зору структури, тобто відповідності класифікацій професій та спеціальностей. Звідси можна зробити висновок, що нинішній стан освіти не здатними у повній мірі самовдосконалюватись, що є вкрай необхідним в умовах, коли майбутнє країни визначається не сировинними запасами, іншими природними ресурсами, а рівнем розвитку людського капіталу. Визначальними у цьому контексті пріоритетами мають стати інтелектуальний потенціал, рівень розвитку науки, освіти, культури, високі технології. Всі вони мають зробити економіку конкурентоспроможною.

В цьому контексті в освітній сфері України багато робиться. Підтвердженням цього є те, що випускники багатьох закладів, зокрема, вищої освіти України успішно працюють у відомих компаніях «Макрософт», «Ай-Би-Ем», «Інтел», які, на жаль, працюють не на Україну.

Важливим є те, що, як засвідчує світова практика, якісні знання визначають рівень розвитку не лише освіти, а й науки, економіки, інших сфер діяльності. Проте це можливо лише за умов якісних знань. А таких знань бракує у випускників багатьох закладів освіти. Особливо низький рівень знань з таких предметів як математика, фізика, хімія. До речі, це не лише українська проблема. Не так давно, приміром, у США низький рівень математичної підготовки оголошено загрозою національній безпеці. А тому було ухвалено рішення конгресу США щодо виділення величезних ресурсів на подолання зазначеної проблеми.

В Україні останнім часом нерідко пред'являють претензії до рівня підготовки випускників закладів освіти, у тому числі – вищої. Щоправда, слід зазначити, що в цьому поглядається і вина самих роботодавців які нерідко не в змозі сформулювати вимоги до молодих фахівців, замовлення на тих випускників, яких вони хотіли б мати у себе після закінчення ними відповідного закладу освіти. Водночас заклади вищої освіти продовжують готувати кадри, спираючись на вимоги державних освітніх стандартів, не враховуючи актуальних проблем бізнес-спільнот, залучаючи останніх до обговорення стандартів і навчальних програм тощо. В цьому контексті вкрай важливим є посилення взаємодії закладів освіти і роботодавців, активне впровадження системи стипендій підприємств для студентів закладів вищої освіти із подальшим запрошенням стипендіатів на роботу; регулярне проведення запрошень на роботу, створення необхідних умов для подальшого самовдосконалення молодого фахівця, що є вкрай необхідним не лише для підвищення фахового рівня кадрів, а й престижу освітньої системи та зростання її ролі у забезпеченні соціально-економічної безпеки країни [3].

У розвинених країнах світу освіта, як засвідчує статистика, забезпечує 40% приросту валового національного продукту. Щоб досягти цього, необхідно навчити кожного учня, студента, слухача в процесі навчання ефективно оволодівати новими якісними знаннями [4].

Останній показник, як свідчить досвід, залежить від багатьох чинників, маючих спрямування на подолання перш за все проблем, які носять системний характер, а саме:

- ставлення владних структур до освітнього сектора як до другорядного порівняно з іншими сферами економіки, відносячи його до так званої «витратної», а не як до інвестиційної частини державного бюджету;

- занепад матеріально-технічної бази, старіння педагогічних кадрів, недостатнє поповнення навчальних закладів молодими фахівцями. За експертною думкою, врегулювання питання щодо пенсійного забезпечення педагогічних працівників на рівні 80-90% їх заробітної плати, як це зазначається в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, схваленою III Всеукраїнським з'їздом працівників освіти, вирішиться проблема молодих кадрів освітян;

- низький рівень оплати праці працівників освіти, зниження соціального статусу працівників освітньої сфери;

- неефективна, надмірно централізована, застаріла система управління фінансуванням закладів освіти;

- зростання нерівності в доступності до якісної освіти;

- зниження якості освіти та рівня знань і вмінь учнів, студентів;

- моральне старіння методів і методик навчання;

- повільне, а нерідко й безсистемне оновлення змісту освіти, який повною мірою відповідав би потребам суспільства;

- недостатня ефективність системи моніторингу та контролю якості освіти;

- низький рівень використання в навчальному процесі передових технологій, які успішно використовуються у розвинених країнах;

- недостатні темпи розробки нових освітніх стандартів з урахуванням сучасних кваліфікаційних вимог, які сприяли б забезпеченню високої якості освіти, єдність освітнього простору, об'єктивність діяльності освітніх закладів, визнання та встановлення еквівалентності документів іноземних держав про освіту;

- низькі темпи входження України в єдиний освітній європейський і світовий простір тощо [5; 6].

Щоб подолати вищезазначені проблеми, забезпечити реальні потреби в кадрах економічної та соціальної сфер украї важливо постійно підвищувати практичну орієнтованість освітньої сфери, її якість шляхом здійснення трансформації як усіх освітніх ланок, так і напрямів діяльності. В числі останніх, скажімо, щодо змісту освіти можуть бути:

- гуманізація, згідно якої на перший план висуваються завдання щодо задоволення запитів кожного індивіда на освітні послуги певного обсягу, змісту та якості з урахуванням кон'юнктури на ринку праці, індивідуального рівня освіти, віку, соціального стану, зайнятості, місця проживання;

- гуманітаризація, що передбачає необхідність посилення гуманітарної складової, тим самим піднімаючи загальнокультурний рівень суспільства, забезпечити інтеграцію підростаючого покоління в систему етичних норм суспільного життя, в культуру людства;

- фундаменталізація, що полягає у створенні такої дидактичної й освітньої системи, яка спрямована на засвоєння фундаментальних знань – системо-утворюючих, методологічно значимих понять;

- технологізація, означаюча відтворюваність і стабільність у досягненні запланованих результатів у навчально-освітній діяльності;

- ефективність останньої, яку можна виразити наступними показниками: якість, швидкість, економічність;

- неперервність освіти, що є свого роду загальноосвітнім імперативом в умовах швидко змінюваного навколишнього світу;

- інформатизація, яка надає можливість впроваджувати у навчальну діяльність найновішу інформацію та інновації, що дозволяє створювати нові підходи до науково-методичного забезпечення навчального процесу тощо.

Пріоритетна роль у досягненні цього належить активному впровадженню у навчально-виховний процес досягнень науково-технічного прогресу. В результаті такого підходу традиційні методи освітньої діяльності підкріплюються використанням різноманітних приладів, моделей, кінофільмів, навчального телебачення та ін.

Проте застосування новітніх засобів технічного навчання (кінопроекторів, діапозитивів, відеомагнітофонів, різного роду електронно-обчислюваних машин) має обмежений характер. Адже недостатньо враховується те, що використання технічного прогресу вимагає певних змін роботи закладу освіти. Застосування сучасних педагогічних технологій навчання, окрім технічного обладнання, потребує використання: теоретичних знань; відповідної методології; різного вдосконалень та нововведень, застосовуваних в процесі навчання. В числі останнього – програмоване навчання, що сприяє вивільненню вчителя, викладача від одноманітних елементів роботи, зменшує час учнів, студентів на засвоєння матеріалу, забезпечує належну якість навчання. Подальший його розвиток має бути спрямований на:

- зміцнення єдності навчання та виховання;
- покращення підготовки випускників закладів освіти до майбутніх роботи та життя;
- широке застосування досвіду передових педагогічних колективів;
- приведення закладів освіти у відповідність із реальними соціально-економічними потребами тощо [7; 8].

Останнє має базуватись не стільки на організаційних процесах, скільки на змінах по суті, зокрема в змісті та технологіях підготовки кадрів, проведенні наукових досліджень, у тому числі в контексті взаємодії закладів вищої освіти з- роботодавцями. До цього часу, на жаль, у взаємодії, взаємовідношеннях, приміром, «заклад вищої освіти – роботодавець» не вирішеними залишається питання щодо того, хто має виступати ініціатором зазначеної взаємодії, розкриття її сутності. На нашу думку, зазначена взаємодія має здійснюватись у такому напрямку:

- вдосконалення законодавчої бази в сфері освіти, зокрема в правовій підтримці роботодавців;
- здійснення роботи зі створення професійних стандартів з метою розробки адаптивних нових професійних освітніх стандартів;
- активна діяльність навчальних закладів щодо їх орієнтування на набуття випускниками професій, необхідних для високотехнологічних галузей;
- розширення робіт зі створення навчально-дослідницьких центрів за всіма перспективними напрямками розвитку техніки і технологій при активній зацікавленості в цьому МОН України, роботодавців і регіональних органів влади.

При цьому освіта має бути міждисциплінарною і системно пов'язаною. А її трансформація повинна бути спрямована на:

- зміцнення відтворюючого інтелектуального потенціалу та здатності до випереджаючого розвитку;
- забезпечення випереджаючого соціально-економічного розвитку;
- досягнення відповідності діяльності закладів освіти потребам економіки та суспільства.

Наразі освіта в цілому має розвиватись на інноваційній основі. Це свого роду шлях до підвищення якості освіти. Досягненню цього сприяє:

- пошук нових форм і організаційних структур освіти;
- виявлення причин негативних явищ у розвитку освіти (хронічне недофінансування освітньої сфери);
- подолання такого негативного явища як надання неякісних освітніх послуг;

- прискорення формування в Україні навчально-інноваційних комплексів, діяльність яких має суттєвий вплив на формування нового швидко-змінюваного ринку освітніх послуг, на активне впровадження у сферу виробництва інноваційних технологій. У сфері освіти останні можна класифікувати на:

- організаційні, пов'язані з оптимізацією умов освітньої діяльності;
- методичні, спрямовані на розкриття змісту навчання та підвищення його якості;
- управлінські, реалізація яких сприяє подоланню чинників, що негативно впливають на освітній процес.

Проте ні стосовно здійснення інноваційної діяльності, ні в підвищенні якості освіти в українській освітній системі прориву не відчувається, хоча офіційна статистика свідчить, що натеper проблема якості освіти притаманна практично всім країнам світу [9]. Тобто всі країни світу стурбовані тим, як в умовах доступності освітніх послуг, швидко-змінюваної ситуації на ринках праці та послуг освітньої сфери забезпечити високу якість останніх. До речі, забезпечення якості освіти ЮНЕСКО визначила головним чинником, одним із найважливіших показників трансформування освітньої сфери.

При цьому вкрай важливим, на наш погляд, є виховання у тих, хто навчається, потреби щодо отримання якісних знань, необхідної компетенції та кваліфікації. Не секрет, що останнім часом певна частина студентів своїм головним завданням бачить потребу отримання документу про вищу освіту, а не сучасних якісних знань.

Світова практика свідчить, що для досягнення, скажімо, високої якості вищої освіти необхідно забезпечити наявність відповідних умов, у числі яких:

- якість підготовки абітурієнтів, яка вимірюється на основі результатів вступних екзаменів;
- рівень використання професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти;
- активність використання освітніх технологій і методів навчання;
- успішність здійснення наукових досліджень у закладах вищої освіти, пов'язаних із забезпеченням необхідної якості знань;
- відповідність ресурсного забезпечення успішної освітньої діяльності [10].

Наявність таких умов дозволить зорієнтувати навчально-дослідницько-виховний процес у закладах вищої освіти на досягнення практичної підготовки майбутніх фахівців, а трансформацію освітньої сфери на:

- постійне вдосконалення всієї системи підготовки кадрів;
- досягнення цільової підготовки останніх для розв'язання проблем виховання;
- розробку спеціальних програм для підготовки фахівців, готових до успішного розв'язання різних проблем освітньої галузі;
- постійне вдосконалення змісту навчальних дисциплін;
- досягнення європейських стандартів, зокрема щодо структури кваліфікацій, узгодження академічних стандартів якості освіти, підготовки фахівців нової формації.

Названі фахівці мають:

- адекватно реагувати на вимоги нового часу;
- вміти раціонально використовувати свої знання та постійно освоювати нові технології;
- забезпечувати конкурентні переваги своїх колективів;
- брати активну участь у процесі інтеграції освіти, науки, виробництва, у впровадженні інновацій, які, на жаль, в Україні надзвичайно повільно застосовуються як у сфері матеріального, так і нематеріального виробництва [11; 12].

Це й не дивно, адже в нашій країні уже тривалий час спостерігається тенденція обмеженості коштів, які виділяються на фінансову підтримку інноваційного процесу. Особливо це помітно у порівнянні з іншими країнами (табл. 1).

Витрати на душу населення

Країна	Витрати на науку	
	відсоток до ВВП	на душу населення, дол. США
Швеція	3,70	773,8
Японія	3,06	731,3
США	2,84	842,3
Республіка Корея	2,52	365,1
Німеччина	2,29	527,4
Франція	2,18	461,6

Джерело: [13, с. 38]

Мінімальне фінансування, що виділяється у розрахунку на одного науковця у Європейському Союзі, становить 50-55 тис. дол. США на рік, а в Україні цей показник сягає 15 тис. дол., тобто в нашій країні спостерігається дефіцит як бюджетного фінансування інноваційної діяльності, так і позабюджетного. Зазначимо, що приміром, витрати бізнесу на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи становлять в Україні близько 35% від загальних асигнувань у науку, тоді як в розвинених країнах цей показник удвічі вищий [14].

В числі причин останнього фахівці називають:

- наявність значних соціально-економічних проблем у країні;
- нестабільність фінансової діяльності в країні;
- нерозуміння керівниками багатьох провладних структур важливості інноваційної діяльності у розвитку країни;
- консервативність, інерція, використання стереотипів у практичній діяльності;
- недостатній рівень підготовки відповідних кадрів тощо.

Щоправда, було б помилково визнавати пряму залежність, скажімо, продуктивності праці людини від тривалості її навчання та рівня професійної підготовки. Збільшення числа кваліфікованих, високоосвічених працівників автоматично не веде до зростання ефективності використання людського капіталу в національній економіці; хоча, зрозуміло, що кореляційний зв'язок між цими показниками існує. Досвід, приміром, Німеччини свідчить, що кваліфіковані працівники – це ті з них, які вчилися щонайменше 15 років [15]. Це також довів академік С. Струмилін ще в 20-х роках минулого століття. Адже високоосвічена людина, на його думку, здатна до пошуку, до освоєння нових знань, до прийняття при необхідності нестандартних рішень. Усе зазначене підтверджує зростання ролі освіти в збереженні цивілізації, в розвитку майбутнього країни. В край важливим нині є формування компетентностей у фахівців, які проявляються у здатності зберігати і примножувати моральні та культурні цінності. Адже одного професіоналізму та знань у певній сфері діяльності в умовах сучасності на жаль замало. Важливим чинником успішного фахівця є вміння працювати в колективі, ввічливе ставлення до особистості, вміння створювати та підтримувати позитивний соціально-психологічний клімат.

В цьому контексті вкрай важливою є необхідність прискорення трансформації освіти, у тому числі шляхом оптимізації та інтенсифікації навчально-виховного процесу, розвитку варіативності та свободи вибору індивідуалізованої освітньої траєкторії, демократизації освітньої діяльності,

Висновки та перспективи подальших досліджень. Трансформація освітньої діяльності тісно пов'язана з інноваційною сферою, новими відкриттями, винаходами, вдосконаленням нині діючих елементів освітнього процесу. До речі, новації в освітній сфері – це не лише педагогічні новації, але й суспільні. Нововведення в галузі освіти здійснюються під впливом багатьох чинників. У цьому контексті доречно навести думку

Василя Сухомлинського, який вважав, що педагогічна праця має приносити радість перш за все тому, хто її здійснює.

Водночас навчально-виховний процес, що відбувається у закладах освіти, має бути спрямований на формування у кожного учня, студента, слухача потребу в навчанні упродовж життя, виховання гуманістичної толерантності, відповідального ставлення до людей, природи, суспільства, держави [16].

Таким чином, трансформація впливу освіти на формування культури фахівців та забезпечення сталого розвитку полягає в тому, щоб навчити майбутніх фахівців адаптуватися до якісно нових умов господарювання в постійно змінюваному соціально-економічному середовищі, яке потребує фахових спеціалістів маючих не лише високий рівень професійних знань, інтелекту, компетентності, а й здатних до управління, схильних до творчості, до вміння жити і працювати як в колективі, так і в глобальній інформаційній мережі.

Отже, трансформація освітнього чинника забезпечуватиме сталий розвиток через:

- інтеграцію ідей сталого розвитку в усі відповідні навчальні дисципліни, програми, курси;
- організацію занять за конкретними тематичними програми;
- зміцнення зв'язків між природничими, технічними і суспільними науками;
- створення нових робочих місць на інноваційній основі, що сприятиме успішному розв'язанню соціально-економічних проблем, а також зниженню відтоку з України молоді [17].

Література

1. Доповідь про стан людського розвитку 2019 URL: <file:///D:/%D0%92%D1%8B%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA/UKR-HDR2019-overview-ukrainian.pdf>
2. Kinash, U Andrusiv, L Arkhypova, and I Popadynets «Education for Sustainable Development as a Factor in the Formation of Environmental Competencies of Future Specialists». *In 6th International Conference on Strategies, Modeling, Development and Strategic Management of Economic System*, Khmelnytskyi, 2019, Advances in Economics, Business and Management Research, Vol. 95, pp.25-28. doi <https://doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.6>
3. Зиятдинова Ф.Г. Социальные проблемы образования. Москва, 1999. 282 с.
4. Акбаров А.А. Традиционные и инновационные методы обучения: применение методов активного обучения в учебном процессе. *Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития*. 2015. Том 1. Выпуск 13. С. 52-56. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/traditsionnye-i-innovatsionnye-metody-obucheniya-primenenie-metodov-aktivnogo-obucheniya-v-uchebnom-protsesse>
5. Крисоватий А.І. Основні парадигми освіти. *Бюджетно-податкова політика та регіональний розвиток України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 22 трав. 2015 р.). Ірпінь, Видавництво НУДПСУ, 2015. С. 251-255.
6. Гаращук О.В., Куценко В.І. Якісна освіта – інструментарій сталого розвитку (питання теорії та практики) / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ, 2019. 141 с.
7. Артемчук Л.М. Застосування інформаційних технологій при підготовці студентів економічних спеціальностей. *Нові інформаційні технології управління бізнесом* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 21 лют. 2018 р.). Київ: Спілка автоматизаторів бізнесу, 2018. С. 15-18.
8. Куценко В.І. Вища освіта України в контексті євроінтеграції: шляхи модернізації / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». Київ, 2015. 44 с.

9. Управление качеством образования: практикоориентированная монография и методическое пособие / под ред. М.М. Поташника. Москва: Педагогическое общество России, 2004. 441 с.
10. Захарчин Г.М., Любомудрова Н.П. Розвиток креативності персоналу на засадах інноваційної культури. *Економіка і суспільство*. Випуск 14. 2018. С. 361-365. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/49.pdf
11. Патон Б.Є. Наука – інноваціям. *Наука та інновації*. 2008. №5. С. 19-20.
12. Корінько М.Д. Інновації у діяльності суб'єктів господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №5(95). С. 149-153.
13. Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинутих країнах. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. №1. С. 36-46.
14. Кобушко І.М., Гусейнова Е.І. Шляхи покращення фінансування інноваційного розвитку в Україні з використанням міжнародного досвіду. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. №2. С. 124-130.
15. Бардиш Г.О. Проблеми трансформації і реструктуризації української економіки в напрямі соціальної спрямованості: монографія / Національний банк України. Львівський банківський інститут. Львів, 2006. 479 с.
16. Авчухова, А.М., Кочемировська О.О. Щодо проблем розвитку соціальної інфраструктури сільських населених пунктів. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень, 2012. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1132/>
17. Шевчук А.В. Мотиваційний механізм регулювання освітніх мігрантів: в'їзний і виїзний аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Випуск 3(101). С. 275-282.

References

1. Dopovid` pro stan lyuds`kogo rozvy`tku 2019 URL: <file:///D:/%D0%92%D1%8B%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA/UKR-HDR2019-overview-ukrainian.pdf>
2. Kinash I., Andrusiv U., Arkhypova L., and Popadynets I. «Education for Sustainable Development as a Factor in the Formation of Environmental Competencies of Future Specialists». *In 6th International Conference on Strategies, Modeling, Development and Strategic Management of Economic System*, Khmelnytskyi, 2019, *Advances in Economics, Business and Management Research*, Vol. 95, pp.25-28. doi <https://doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.6>
3. Ziyatdinova, F.G. (1999). *Sotsial'nyye problemy obrazovaniya*. Moscow [in Russian].
4. Akbarov, A.A. (2015). Traditsionnyye i innovatsionnyye metody obucheniya: primeneniye metodov aktivnogo obucheniya v uchebnom protsesse. *Obrazovaniye cherez vsyu zhizn': nepreryvnoye obrazovaniye v interesakh ustoychivogo razvitiya, Volume 1. Issue 13*. 52-56. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/traditsionnye-i-innovatsionnye-metody-obucheniya-primeneniye-metodov-aktivnogo-obucheniya-v-uchebnom-protsesse> [in Russian].
5. Krysovaty, A.I. (2015). Osnovni paradyhmy osvity. *Byudzhetno-podatkovaya polityka ta rehional'nyy rozvytok Ukrayiny : materialy Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi (Irpyn', 22 trav. 2015 r.) – Budget and tax policy and regional development of Ukraine: materials of the International scientific-practical conference (Irpyn, May 22, 2015)*. Irpin': Vydavnytstvo NUDPSU, 251-255 [in Ukrainian].
6. Garashchuk, O.V., Kutsenko, V.I. (2019). Yakisna osvita – instrumentariy staloho rozvytku (pytannya teorii ta praktyky). Kyiv [in Ukrainian].
7. Artemchuk, L.M. (2018). Zastosuvannya informatsiynykh tekhnolohiy pry pidhotovtsi studentiv ekonomichnykh spetsial'nostey. *Novi informatsiyi tekhnolohiyi upravlinnya biznesom : zbirnyk tez Vseukrayins'koyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi (Kyiv, 14 liut. 2019 r.) – New information technologies of business management: collection of abstracts of the All-Ukrainian*

scientific-practical conference (Kyiv, Febr. 21, 2018). Kyiv: Spilka avtomatyzatoriv biznesu, 15-18 [in Ukrainian].

8. Kutsenko, V.I. (2015). *Vyshcha osvita Ukrayiny v konteksti yevrointehratsiyi: shlyakhy modernizatsiyi*. Kyiv [in Ukrainian].

9. edited by Potashnik, M.M. (2004). *Upravleniye kachestvom obrazovaniya: praktikooriyentirovannaya monografiya i metodicheskoye posobiye*. Moscow: Pedagogicheskoye obshchestvo Rossii [in Russian].

10. Zakharchyn, G.M., Lyubomudrova, N.P. (2018). *Rozvytok kreatyvnosti personalu na zasadah korporatyvnoi kultury*. *Ekonomika i suspil'stvo, Issue 14, 361-365*. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/49.pdf [in Ukrainian].

11. Paton, B.Ye. (2008). *Nauka – innovatsiyam*. *Nauka ta innovatsiyi, 5, 19-20*. [in Ukrainian].

12. Korin'ko, M.D. (2009). *Innovatsiyi u diyal'nosti sub'yektiv hospodaryuvannya*. *Aktual'ni problemy ekonomiky, 5(95), 149-153* [in Ukrainian].

13. Vlasova, I. (2019). *Osoblyvosti finansuvannya innovatsiyanoi sfery v rozvynutykh krayinakh*. *Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu 1, 36-46* [in Ukrainian].

14. Kobushko, I.M., Guseynova, Ye.I. (2011). *Shlyakhy pokrashchennya finansuvannya innovatsiyonoho rozvytku v Ukrayini z vykorystanniam mizhnarodnoho dosvidu*. *Marketynh i menedzhment innovatsiy, 2, 124-130* [in Ukrainian].

15. Bardysh, H.O. (2006). *Problemy transformatsiyi i restrukturyzatsiyi ukrayins'koyi ekonomiky v napryami sotsial'noyi spryamovanosti: monohrafiya*. L'viv [in Ukrainian].

16. Avchukhova, A.M., Kochevyrovs'ka, O.O. (2012). *Shchodo problem rozvytku sotsial'noyi infrastruktury sil's'kykh naselenykh punktiv*. *Analychna zapyska*. National Institute for Strategic Studies. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1132/> [in Ukrainian].

17. Shevchuk, A.V. (2018). *Motyvatsiyyny mekhanizm rehulyuvannya osvitnikh mihrantiv: v'yiznyy i vyyiznyy aspekty*. *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny, Issue 3(101), 275-282* [in Ukrainian].